

Lühikokkuvõte

Kuidas 40%-line tagasimakseprogramm taastaks Eesti filmitööstuse konkurentsivõime

Ülevaade

Eesti on seni edukalt kasutanud 30% filmikulude tagasimakse skeemi, et ergutada rahvusvaheliste filmiprojektide tulekut. Aastatel 2016-2021 toetas Film Estonia tagasimaksefond projekte, mille kogukulutused Eestis ulatusid 42,9 miljoni euroni - see kinnitab meetme senist tõhusust kohaliku filmitööstuse elavdamisel. Tagasimakse on aidanud tuua Eestisse välismaiseid võtteid, andes tööd kohalikele filmitegijatele ning kasvatades sektori rahvusvahelist nähtavust.

PROBLEEM

Eesti konkurentsipositsioon on kriitiliselt nõrgenenud. Pärast COVID-19 pandeemiat on Eesti hinnatase tõusnud märkimisväärselt kiiremini kui Lätis ja Leedu:

- 🇪🇺 **Hinnatõus 2021-2025:** Eesti +40% vs Läti, +32% vs Leedu +31%
- 💼 **Tööjõukulu 2024:** Eesti 19.6 €/h (+29.8% vs Läti, +20.2% vs Leedu)
- 🎬 **Kaotatud projektid:** 27 rahvusvahelist filmiprojekti kogumahus ~60 miljonit eurot jäid Eestisse tulemata
- 🌐 **Väljavool:** 61,6% kaotatud projektidest¹ (summas 27,3 miljonit eurot) valis sihtriigiks **Läti** või **Leedu**

Produtsentide tagasiside: "Eesti oli liiga kallis", "Lätist sai 48% tagasimakse", "Tšehhis on sama toetus, aga odavam".

? KRIITILISED KÜSIMUSED

Kas toetuse määra tõstmine 40%-ni taastab Eesti konkurentsivõime ja loob positiivse majandusliku tasakaalu?

Kas 10 protsendipunkti suurune tagasimakse lisandumine kompenseerib Eesti kõrgemat hinnataset ja toob projektid tagasi?

VASTUS JA SOOVITUS

Analüüs näitab: 40%-line tagasimakseprogramm on majanduslikult põhjendatud ja strateegiliselt vajalik investering.

NELI PEAMIST FAKTIVÄIDET

1. 💰 **Toetuse määra tõstmine vähendab filmitootja netokulu 14% võrra**
 - **Praegu (30%):** Filmitootja maksab 70 senti iga Eestis kulutatud euro kohta
 - **Pärast tõstmist (40%):** Filmitootja maksab 60 senti - **14% kulude langus**
 - **Praktiline mõju:** 1 miljoni euro projekti puhul säästab tootja **100 000 eurot**
 - **Konkurentsivõime:** Eesti jõuaks Euroopa tippu koos Belgia, Malta ja konkureeriva Lätiga

¹ Teadaolevate sihtriikidega projektide kogumaksumus oli 44.3 miljonit eurot.

2. **Investeeringutasuvus (ROI) on 5:1 - iga toetus-euro loob 5 eurot lisandväärtust**
- **Majanduslik kordistumise efekt:** Iga riigi poolt investeeritud **1 euro kohta** tekib majanduses **5 eurot** väärtust:
 - 2,5 € filmisektoris (kohalikud meeskonnad, tehnika, stuudiod)
 - 1,2 € tarneahelas (ehitus, transport, majutus, toitlustus)
 - 1,3 € tarbimises (palgad, kohalik tarbimine)
3. **Tegevusetus toob jätkuvat kahju - 60 miljonit eurot on juba kaotatud**
- **27 projekti** jäid Eestisse tulemata viimasel neljal aastal
 - **Otsene majanduskahju:** ~60 miljonit eurot kulutusi, mis liikusid konkurentidele
 - **Kaudne kahju:** Kogemused, oskused, rahvusvaheline nähtavus, pikaajaline koostöövõrgustik
 - **Prognoos:** Ilma muudatusteta jätkub projektide väljavool, hinnatase ei välju
5. **Rahvusvahelised tõendid: kuidas atraktiivne filmikeskkond toob investeeringuid**
- **Suurenenud tootmismahud ja välisinvesteeringud:**
 - Kõigis reforminud riikides (Hispaania, Lirimaa, Malta) tõi toetuse määra tõstmine kaasa tootmismahude kiire kasvu.
 - Hispaanias kasvas välisfilmide kogukulu 2019–2022 enam kui 50%, Maltal tõusis investeeringumaht üle €230 miljoni, ja Lirimaa kasvas ekraanisektori tootmisväärtus kolme aastaga ligi €100 miljonit.
 - **Mida atraktiivsem on toetusskeem, seda rohkem tootjad investeerivad kohapeal.**
 - **Kõrge lisanduvus ja otsene sõltuvus ergutusmeetmest**
 - Hispaania hinnangul oli 70% kogu filmitootmise kulust ergutuse kaudu lisandunud, mida ilma toetuseta poleks riiki tulnud.
 - Lirimaa oleks Section 481 katkestamine viinud 2/3 tootmismahust riigist välja.
 - **Ergutused ei asenda olemasolevat tegevust, vaid loovad uut majandusaktiivsust.**
 - **Positiivne investeeringutasuvus (ROI)**
 - Hispaania ROI oli 9,0, Lirimaa 2,8, Maltal kinnitati sõltumatult „tugevat tasuvust“.
 - **Ergutuste fiskaalne ja majanduslik mõju on positiivne – need on isetasuvad investeeringud, mitte kulud.**
 - **Tööhõive ja oskuste kasv**
 - Iga filmiprojekt loob töökohti kümnetele seotud sektoritele. Hispaanias loodi keskmiselt ~7080 töökohta aastas, millest ligi 80% kaudselt.
 - Lisaks tekib teadmiste ja oskuste ülekandumine – Lirimaa ja Malta näited kinnitavad, et toetusmehhanismid arendavad kohalikke kompetentse ja kasvatavad „loomemajanduse kapitali“.
 - **Filmiargutused loovad töökohti, arendavad oskusi ja tugevdavad ökosüsteemi.**
 - **„Pehme jõu“ ja turismi kasv**
 - Rahvusvaheliste filmide ja sarjade võtted tugevdavad riigi kuvandit ja turismitulu.
 - Hispaanias kasvas filmiturism mõnes piirkonnas 15–20% pärast tuntud sarjade võtteid („Troonide mäng“).
 - **Edukas filmisektor kasvatab riigi nähtavust ja brändiväärtust üle sektori piiride.**